

Dr. Wim Verboom

Eén houvast

Dagboek over
persoonlijk geloven

UITGEVERIJ BOEKENCENTRUM, ZOETERMEER

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council' (FSC') draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

De tekst van de Heidelbergse Catechismus achter in deze uitgave is met toestemming overgenomen uit *Belijdenisgeschriften van de Protestantse kerk in Nederland* (Protestantse Pers, Heerenveen 2009).

ISBN 978 90 239 7031 6

NUR 707

Ontwerp omslag Flashworks.nl
Lay-out en dtp binnenwerk Gerard de Groot

© 2015 Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer

Alle rechten voorbehouden

www.uitgeverijboekencentrum.nl

1 januari

Leren geloven

Lezen: Psalm 119:105-112

Kun je *leren* geloven? Er zijn mensen die zeggen: Nee, dat kan niet. Het geloof is een relatie hebben met de Heere Jezus en die moet je door God gegeven worden. Je kunt wel met je verstand de inhoud van het geloof leren, maar geloven zelf, nee, dat kun je niet leren.

Is dat waar? Ik denk het niet. Eenmaal vroegen de discipelen aan de Heere Jezus: Leer ons bidden (Luk. 11:1). Kun je het bidden dan leren? Gelukkig wel; de vraag van de discipelen was goed. Zo is het ook met geloven. De belangrijkste vraag van ons leven moet zijn: Heere, leer mij geloven. Leer me U te kennen en op U te vertrouwen en leer me te leven zoals U het wilt.

Maar geloven is toch geen capaciteit, die wij van onszelf bezitten? Nee. Wij geloven omdat de Heilige Geest ons dat leert. En Die wil het ons leren. Daarvoor gebruikt Hij leermiddelen. Het grote leermiddel is het Woord van God. Daarin heeft God Zich aan ons bekendgemaakt. Daarmee legt Hij de relatie met ons, door de Heilige Geest. Een hulp bij het leermiddel van het Woord is de Heidelbergse Catechismus. Daarover gaat het in dit dagboek. Elke dag gaan we leren, aanleren en ook afleren. Zo wordt het leerboek van Heidelberg ons levensboek. We raken er nooit mee uitgeleerd. Leren geloven doe je levenslang.

2 januari

De catechismus

Lezen: Deuteronomium 6:4-9

Het woord catechismus doet wat ouderwets aan. Toch is het een mooi woord, dat in de kerk de eeuwen door gebruikt is. Het is afgeleid van een uitdrukking die letterlijk betekent: van bovenaf laten klinken. Daarmee wordt bedoeld dat de Heere ons Zijn Woord van bovenaf, met gezag laat horen. Zo bezien zegt de catechismus: Spits je oren om te horen wat God in Zijn Woord tegen je zegt. Zo wil de Heilige Geest je het geloof leren.

De Heidelbergse Catechismus is, zoals de titel zegt, geschreven in de plaats Heidelberg, in 1563. De belangrijkste auteur is Zacharias Ursinus, die hoogleraar was in Heidelberg. In tweede instantie heeft ook Caspar Olevianus zijn aandeel geleverd. Hij was predikant in de Palts. De keurvorst van het land, Frederik III, gaf de opdracht om de catechismus als leerboek voor het geloof te schrijven. In 1563 is het dus tot stand gekomen en uitgegeven. Het is zo'n mooi leerboek geworden, een soort liefdeslied, waarin een bruid over haar Bruidegom Jezus zingt. In een ommezien van tijd kreeg het alle aandacht, omdat het de harten trof. Ook in ons land. Ondertussen is het verspreid over heel de wereld, in heel veel talen. Tot in het Indonesisch en Hebreeuws toe. Mooi is het dat de beide auteurs nog jong waren toen zij de catechismus schreven. De een 27 en de ander 29 jaar. God neemt zo graag jonge mensen in Zijn dienst.

3 januari

Meester in het leren

Lezen: Spreuken 1:1-7

De catechismus is een meester in het leren. Hij is zo wijs en pastoraal. Het is te begrijpen dat Kohlbrugge in 1875 op zijn sterfbed tegen zijn kinderen zei: De Heidelberger, kinderen, de eenvoudige Heidelberger, houd daaraan vast. Men zegt wel eens dat de catechismus een saai boek is vol leerstellige waarheden. Dat is niet waar. Dat hebben sommige mensen ervan gemaakt, door de manier waarop ze de catechismus uitlegden. Die mensen hebben nooit de hartenklop van de catechismus gehoord. Hij neemt ons bij de hand en leidt ons als een betrouwbare gids over de hoogten en door de diepten van het leven met God. Hij wijst ons altijd weer op Jezus Christus. Wij mogen volgelingen van deze gids zijn, leerlingen van een wijze leraar. Nu eens leert hij ons bidden, dan weer leert hij ons zingen, soms een klaaglied, soms een loflied. Altijd heel praktisch en persoonlijk.

De catechismus is voluit evangelisch, want hij is vol evangelie. Hij wil je niet afstoten, maar aantrekken. Maar hij is wel eerlijk en niet alleen maar lief. Je kunt ook zeggen dat hij een vriend is, die als het moet, je je feilen toont. Een vriend die met je meegaat door het leven; die je trouw blijft tot het einde toe en ook in het einde. Hij brengt je bij Jezus en houdt je bij Hem. We zullen het allemaal gaan zien.

4 januari

De enige troost

Lezen: Jesaja 40:1-5

HC 1-1

Weet je waar het om gaat in je leven? vraagt de catechismus. Om *troost*, om de enige troost. Met troost bedoelt de catechismus: houvast. Het gaat erom dat je houvast hebt in je leven, echt houvast. Zo begint de catechismus. Hij vraagt: Wat is jouw enige troost, in leven en in sterven? Dat is weer anders dan de catechismus van Calvijn (1542). Die begint zo: Wat is het *doel* van je leven? Antwoord: God kennen. Beide leerboeken vullen elkaar aan. God kennen geeft immers het enige, echte houvast.

Maar... wat is de enige troost? Dat is dat ik niet van mezelf ben, maar van Jezus Christus, zegt de catechismus. Daar gaat het om in je leven. Als je niet van Jezus Christus bent, dan ben je van jezelf. Dat lijkt mooi, omdat je dan vrij lijkt te zijn. Maar dat is niet waar. Als je van jezelf wilt zijn, ben je niet van jezelf, maar van de duivel. Dan heeft die wrede tiran het voor het zeggen in je leven. Die wil je naar de ondergang slepen. Wat Jezus doet is het tegenovergestelde. Die redt je van het eeuwig verderf. Daarvoor heeft God de Vader Hem aan ons gegeven. Ten diepste is het een van beide met ons: óf je bent van de Heere Jezus óf je bent van jezelf, dus van de duivel. Dat moet je nu leren. Deze vorm van leren kan ook pijn doen. Maar zo biedt het de enige troost, die standhoudt tot in de dood.

5 januari

Betaald

Lezen: 1 Petrus 1:17-19

HC 1-1

In de eerste zondag van de catechismus klopt het hart van ons geloof. Dat kloppende hart is het heilswerk dat de Heere Jezus voor ons heeft verricht. Hij, onze Heiland, staat centraal. Niet alleen in deze eerste zondag, maar in heel de catechismus. Wat heeft Jezus dan voor mij gedaan? Hij heeft voor al mijn zonden volkomen betaald met Zijn kostbaar bloed. Daarmee stoot de catechismus door tot op het hart van wat geloven is. Ik ben een zondig mens, ik ga dagelijks in de fout. Mijn zonden maken scheiding tussen mij en God. Op geen enkele manier kan ik zelf van die zonden af komen en dus ook niet van die scheiding met God.

Maar hier meldt Zich Iemand, Die raad weet. Het is de Zoon van God. Die zegt tegen mij: Ik heb voor jouw zonden betaald. Waarmee? Niet met goud of zilver, maar met Mijn kostbaar bloed. Aan het kruis heb Ik de schuld van jouw leven voor God weggenomen. Dit is het grootste wonder dat er bestaat. Door het geloof in Hem ben ik vrij van de schuld van mijn zonden, van *al* mijn zonden. Deze betaling door Jezus is volkomen. Ik mag me aan Hem overgeven en ik voel in Zijn werk grond onder mijn voeten. Hij is mijn enig houvast. Ik merk dat het gaat zingen in mijn ziel. Zingen van mijn Heiland. Van Zijn liefde wondergroot.

6 januari

Voor eeuwig vrij

Lezen: Johannes 8:30-36

HC 1-1

Vandaag overdenken we opnieuw wat Jezus voor ons heeft gedaan. Hij heeft niet alleen voor al mijn zonden betaald, maar Hij heeft mij ook verlost uit de macht van de duivel. Als het aan mij lag, zat ik nu achter de tralies, in de gevangenis van de duivel. De catechismus noemt dat: onder de heerschappij van de duivel zijn. Ja, zo is het. Je zit dan als een vlieg in zijn web en je kunt niet van hem loskomen.

Eerlijk gezegd was er in mijn leven een tijd dat ik dat niet erg vond. Ik voelde me vrij. Maar toen God in mijn leven kwam, zag ik, dat ik vanuit mezelf nooit meer uit de macht van de duivel zou komen en dat hij mij naar het eeuwig verderf zou slepen. Toen ik dat zag, wilde ik vluchten, maar ik kon nergens heen. Maar, weet je wat er toen gebeurd is? Toen is de Heere Jezus naar mij toe gekomen en heeft de cel, waarin ik opgesloten zat, opengebroken. En Hij heeft me bevrijd uit de gevangenis van de duivel. Ooit schreef ds. H.S.J. Kalf het boekje *Voor eeuwig vrij*. Dat boekje is mijn levensverhaal. Weet je wat nu zo wonderlijk is? Als ik me zou losmaken van Jezus, zou ik op slag mijn vrijheid kwijt zijn. Maar dat gebeurt niet, want Hij houdt mij vast. Ik ben van Christus en dat blijf ik. Dat mogen u en ik geloven.

7 januari

Door God bewaard

Lezen: Mattheüs 10:28-31

HC 1-1

Mijn Heiland bewaart mij. Deze woorden legt de catechismus ons vandaag in de mond. Misschien is het voor u wel heel toepasselijk. Als je het eigendom mag zijn van de Heere Jezus betekent dat niet, dat het altijd goed gaat in je leven. Soms lijkt het erop dat het juist niet zo is. Wat is het dan een troost dat je mag geloven dat Hij je bewaart. Dat je in Zijn armen bent en daar veilig bent. De catechismus belijdt dat met de woorden van Mattheüs 10: er valt geen haar van mijn hoofd zonder (de wil van) mijn hemelse Vader. Dat is echt een geloofsbelijdenis.

In de tijd dat de catechismus werd geschreven (1563), werden gelovigen vervolgd. Ook in ons land. Toen vielen er niet alleen haren van iemands hoofd, maar op het schavot viel soms ook zijn hoofd zelf. Verschrikkelijk, zoals nu nog gebeurt met onze broeders en zusters door terroristen als is, Boko Haram en andere vijanden van het kruis. Maar het wonder is dat juist deze martelaren geloofden dat Gods armen om hen heen geslagen waren. Guido de Brès, de opsteller van de Nederlandse Geloofsbelijdenis, werd in 1567 op de markt in Valenciennes opgehangen. Wat zei hij vlak voor zijn terechtstelling, toen op die zaterdagmorgen voor Pinksteren? ‘Het komt mij voor dat mijn ziel vleugels heeft gekregen. Ik ben heden genodigd tot de bruiloft van het Lam.’

8 januari

Zeker weten

Lezen: 2 Korinthe 1:20-22

HC 1-1

Ik las eens een interview met een kardinaal. Men vroeg hem of hij zeker wist dat hij behouden zou worden. Zijn antwoord was: Nee! Ik mag alleen hopen dat de hemel voor mij openstaat. Onze catechismus spreekt anders. Die leert ons te geloven dat Christus ons door Zijn Heilige Geest *verzekert* van het eeuwige leven. Als je in Hem gelooft, mag je er zeker van zijn dat je zalig wordt door Hem. Die zekerheid wordt je geschonken door de Heilige Geest. Is dat geen grootspraak? Nee, het is een zeker weten en een vast vertrouwen, omdat God, Die je dit belooft, volkomen betrouwbaar is.

De zekerheid van ons behoud is geen zekerheid die gebouwd is op ons geloof, op ons gevoel en al helemaal niet op onze werken. Maar alleen op het volmaakte werk van Christus. Mijn moeder zou zeggen: Aan dat werk van de Heere zit geen 'vlek of kweeltje'. Zo volmaakt is het. Toen ik gedoopt werd in de Naam van de Zoon, was dat een bezegeling van Zijn belofte van het eeuwige leven, ook voor mij. Als Zijn belofte zo vast en zeker is en als Zijn belofte ook nog eens bezegeld wordt in de doop, zou ik dan nog twijfelen? Dat is nu echt de catechismus, om zo hoog op te geven van de Heere Jezus. Ik ben in mijzelf een bevend riet, maar Jezus is de vaste Rots van mijn behoud.

9 januari

Twee trouwringen

Lezen: 1 Johannes 4:7-11

HC 1-1

De Heere Jezus is een Bruidegom die al Zijn liefde aan mij heeft gegeven. Hij heeft mij tot Zijn eigendom gemaakt en mij Zijn trouwring gegeven. Nu kan het niet anders of ik heb Hem ook lief. Maar hier steekt het nauw. De wederliefde die in mijn hart is, komt niet op uit mijzelf. Die heeft Jezus door Zijn Heilige Geest in mij ontstoken. Het komt allemaal van Hem. Hij gaf mij Zijn trouwring en ik geef Hem mijn trouwring. Maar dat is wel een ring die Hij Zelf eerst voor mij gekocht en betaald heeft en aan mij gegeven heeft. Alles is dus uit Hem en door Hem en tot Hem. Vanwege die liefdeband zeg ik met de catechismus dat Hij mij van harte gewillig en bereid maakt om voortaan Hem toegewijd te leven. Mijn liefde voor Hem is dus geen tegenprestatie, maar een tweede genade.

Mooi is het dat de catechismus onderstreept dat dit een zaak *van het hart* is. Daar gaat het altijd om in de liefde. Dat merken we als de catechismus in het laatste deel de wederliefde uitwerkt in gebod en gebed. Vraag en antwoord 1 vormt de *ziel* van heel de catechismus. Hier licht het verband met de doop op. In een verkorting van de catechismus uit 1585, de *Kleine Catechismus*, is aan vraag en antwoord 1 een zinnetje toegevoegd: In wiens Naam ik ook gedoopt ben.

10 januari

Een drievoudig snoer

Lezen: Psalm 130

HC 1-2

Wat moet je leren om door het geloof in Jezus Christus houvast te hebben? Drie dingen, zegt de catechismus. In de eerste plaats dat je door je zonden schuldig bent voor God en er daarom ellendig aan toe bent. Ten tweede dat je van die ellende verlost wordt door de Heere Jezus. Ten derde dat je God dankbaar bent voor de verlossing van die ellende.

Op welke manier leer je dat? Men heeft het wel eens zo voorgesteld dat je de kennis van deze drie dingen in drie schoolklassen leert. Eerst moet je je ellende kennen. Dat gebeurt in klas 1. Daarna komt de kennis van de verlossing in klas 2 en pas daarna leer je wat dankbaarheid is in de derde klas. Ik denk niet dat de catechismus het zo heeft bedoeld. Dan maken we van geloven een wettisch schema. Dan moet je eerst *dit* kennen en (pas) daarna moet je *dat* kennen. Als je het eerste niet voldoende hebt geleerd, dan kom je niet in aanmerking voor het tweede en aan het derde kom je helemaal niet toe. Nee, zo denkt de catechismus niet over geloven. Je kunt de drie dingen, ellende, verlossing en dankbaarheid, vergelijken met een drievoudig snoer. Het een is er niet zonder het ander. Dat komt omdat ze samen de geloofsrelatie met de Heere Jezus vormen. In die relatie vormen de drie dingen de drie kanten van het geloof.

11 januari

Onze ellende

Lezen: Lukas 15:1-7

HC 1-2

Het woord ellende is afgeleid van een woord dat ‘uitlandig’ betekent. Daarover gaat het later in dit dagboek, met name op 14 januari. Je zou kunnen zeggen dat de Bijbel leert dat het onze ellende is dat je vanuit jezelf ver van God af bent. Je denkt zelf de teugels van je leven in handen te hebben, maar ondertussen ben je een slaaf van de duivel. Die wil je naar de ondergang slepen.

Het meest ellendige is, dat je vanuit jezelf je ellende niet ziet. Je ervaart je leven ver van God niet als iets ellendigs. Integendeel. Je vindt het prima dat je ver bij Hem vandaan kunt doen en laten wat je zelf wilt. Mooi toch! Nee, helemaal niet mooi, want ondertussen ben je wel een slaaf. Dat moet je leren zien. Daar moet je aan ontdekt worden. Dat doet de Heilige Geest. Die laat je zien – soms plotseling, soms geleidelijk – dat je zonder Jezus niet vrij bent. Je loopt aan de leiband van zondige machten. En je vindt het nog wel goed ook. Daarom ben je niet te beklagen, maar aan te klagen. Je bent geen slachtoffer van de zonde, maar dader. Dat je je ellende leert kennen hoort echt bij het geloof, bij de relatie met Christus. Dan zie je pas hoe groot Zijn liefde voor jou is. Breekt er ooit een moment aan, dat je zegt: Ziezo, nu heb ik mijn ellende genoeg leren kennen? Nee, je hebt als gelovige heel je leven nodig om te groeien in de kennis van je ellende.

12 januari

Onze verlossing

Lezen: Lukas 15:8-10

HC 1-1 en 2

Je ellende kennen is bedoeld om te zien hoe bijzonder het is, dat je verlost bent van de duivel en de macht van het kwaad. In de catechismus wordt die verlossing op unieke wijze beschreven. Verlost zijn is dat je het eigendom bent van Jezus Christus. Hij kocht je los van de duivel. Wat is het een wonder dat Hij dat voor jou deed. Mijn levenslied mag zijn: ik ben van Hem en Hij is van mij. Hij is mijn Bruidegom en ik ben Zijn bruid. Hij is zo trouw in Zijn werk, Zijn heilswerk voor mij. Hij is zo betrouwbaar en heeft zoveel geduld met mij. Ik kan echt op Hem aan. Daar is mijn doop een teken en zegel van.

Iemand die daarvan getuigde was Polycarpus, de hoogbejaarde bisschop van Smyrna. Hij was ter dood veroordeeld om zijn geloof in Jezus. Toen men hem op weg naar de brandstapel wilde overhalen om zijn geloof te verloochenen, zei hij: Zesentachtig jaar heb ik Christus gediend en Hij heeft mij nooit enig leed gedaan. Hoe kan ik nu deze Koning lasteren, Die mij verlost heeft?

Polycarpus laat ons zien wat het betekent dat je ook in je sterven het eigendom van Jezus bent. Ook dan, als je de doodsjordaan door moet. Als je alles los moet laten. Hij houdt je vast. Hij laat je nooit los. Hij brengt al de Zijnen Thuis.

13 januari

Onze dankbaarheid

Lezen: Lukas 17:11-19

HC 1-2

Naast ellende en verlossing is er de dankbaarheid, het derde onderdeel van ons geloof. Wie verlost wordt, is zijn verlosser dankbaarheid schuldig. Zo is het ook met ons tegenover God. Als je verlost wordt door de Heere Jezus kan het niet anders of je gaat je Redder danken. Dankbaar leven is dus de vrucht van het geloof in Christus. Je zou kunnen zeggen: Het *draait* in het geloof om de verlossing, maar het *gaat* in het geloof om de dankbaarheid (Van Ruler). Dankbaar leven is het grote doel van onze verlossing. De catechismus geeft aan hoe je dat leert. Eigenlijk heel eenvoudig. Als je gelooft dat Jezus jou liefheeft, dan ga jij Hem ook liefhebben. De Heilige Geest vernieuwt je door Zijn liefde, doet je wedergeboren worden. Je kunt dat ook heiliging of bekering noemen. Steeds gaat het erom dat je God dient in een nieuw leven. Het bijzondere ervan is dat je dat zelf niet hoeft te presteren, maar dat het allemaal Gods werk in je leven is. Anders kwam er ook niets van terecht. Dr. H. van 't Veld bezingt het zo:

*Ik heb slechts één houvast in leven en in dood:
mijn trouwe Heiland die zijn kostbaar bloed vergoot,
heeft heel de prijs betaald voor al mijn schuld en zonden,
Hij heeft mij vrijgekocht, uit satans strik ontbonden;
ik heb de zeggenschap over mijzelf verloren,
met lichaam en met ziel mag ik Hem toebehoren.*

(Melodie: Psalm 89)

14 januari

Nog eens: onze ellende

Lezen: Lukas 15:11-24

HC 1-2

We zagen al eerder dat het woord ellendig letterlijk ‘uitlandig’ betekent. Onze ellende is dat we buiten het ‘land van God’ leven. We hebben er in het paradijs voor gekozen om de relatie met onze hemelse Vader te verbreken. Net zoals de verloren zoon. Die was ook ver van huis, ver van zijn vader. We lezen er vandaag over in Lukas 15. Vanuit onszelf is het met ons net zo als met hem.

Nu zijn er in de wereld heel veel vormen van ellende. We horen er elke dag over en zien het op het journaal. Honger, ziekte, rouw, gebroken relaties, oorlogsleed, geloofsvervolging. Maar de grootste ellende is toch dat je geen relatie met God hebt. Hoe leer je dat te zien? De catechismus zegt dat de Heilige Geest je ogen daarvoor moet openen. Daarover gaat het nu verder in het eerste deel van de catechismus. Misschien komt even de gedachte bij ons op of je het gedeelte in de catechismus over de ellende maar niet beter over kunt slaan. Het is toch helemaal niet plezierig om je met ellende bezig te houden. In dit dagboek gaan we ons er toch mee bezighouden. Het is niet eerlijk om het over te slaan. Maar we doen het wel zó dat het kennen van onze ellende een onderdeel van onze relatie met de Heere Jezus is. Dat je ellendig bent is geen (k)oude, algemene waarheid, maar een geloofswaarheid. Zonder de relatie met Christus zou je de waarheid van je ellende ook niet overleven.

15 januari

Voor de spiegel

Lezen: Jakobus 1:19-27

HC 2-3

Hoe ontdek je nou dat het ellendig is om geen relatie met God te hebben? Door af te gaan op wat je voelt? Nee, gevoelens kunnen ons bedriegen. Door af te gaan op wat mensen ervan vinden? Ook niet; wat mensen vinden is vaak geen goede graadmeter. Je ontdekt dat je leven zonder God ellendig is als je gaat luisteren naar Gods Woord. In Zijn Woord staat Zijn Wet. Daarin komt Gods wil aan de orde, met name in de Tien Geboden (de Decaloog). Jezus heeft die samengevat in twee geboden: God liefhebben boven alles en je naaste als jezelf.

Nu gaat het erom dat we deze wet van God serieus nemen en ons leven eraan spiegelen. Dan ontdek je hoe het met je is. Dan zie je dat de praktijk van je leven zonder Jezus niet is zoals God het wil. Daardoor ben je ver van God af. Iemand die ons dat leert, is Jakobus. Hij vergelijkt de Wet van God met een spiegel. Hij zegt tegen ons: Wil je weten hoe je er zonder Jezus uitziet? Dan moet je in de spiegel van de Wet van God kijken, die Jezus je voorhoudt. Ik kijk in de spiegel. Ben ik dat? Ja, dat ben jij, zegt Jakobus. Wat zit ik onder het vuil! Dat zijn je zonden, zegt Jakobus. Die zijn de oorzaak van je ellende.